

Nederland en België krijgen meer en meer te maken met kinderen met een vluchtelingenachtergrond. Peuterspeelzalen en kinderdagverblijven willen deze kinderen graag een goede start geven, maar lopen regelmatig tegen problemen aan. Wat komt er zoal bij kijken als je peuters met deze achtergrond in de groep krijgt?

Karin Hoogeveen

Werken met

jonge vluchtelingen

Sommige vluchtelingenkinderen hebben zelf oorlogssituaties meegemaakt, anderen zijn in Nederland of België geboren en hebben gevluchte ouders. Bijna altijd gaat het om kinderen en ouders die anderstalig zijn op het moment dat zij instromen in de kinderopvang. Het is daarom essentieel om bij de eerste kennismaking een tolk in te zetten. Bij voorkeur een professionele tolk, maar anders iemand uit de omgeving van de ouders of het kinderdagverblijf. Wanneer er geen tolk is kun je gebruikmaken van pictogrammen. Ook Google Translate kan uitkomst bieden, maar is niet altijd betrouwbaar. Met een plaatje of vertaling andersom kun je controleren of de juiste betekenis is overgekomen.

Tijdens een rondleiding kun je het kind en de ouders laten zien hoe het eraan toegaat tijdens een dag op de kinderopvang. Geef niet te veel informatie in een keer. Herhaling van de gegeven informatie is belangrijk, evenals checken of het begrepen is, bijvoorbeeld door een ouder zelf iets te laten doen dat is uitgelegd.

Veiligheid en houvast

Een belangrijke voorwaarde voor het werken aan taalvaardigheid bij het kind is dat het zich veilig voelt. Een vaste structuur, een rustige omgeving en persoonlijke aandacht helpen bij het creëren van een gevoel van veiligheid en vertrouwen, ook wanneer een geza-

menlijke taal ontbreekt. Met een combinatie van simpele gebaren, plaatjes of foto's en gesproken taal kun je andersstalige kinderen proberen te bereiken. Om een kind dat nog geen Nederlands spreekt in staat te stellen om zijn basisbehoeften te uiten, kun je het eenvoudige Nederlandse basiszinnen leren: 'ik heb dorst', 'ik heb pijn', 'dat wil ik ook'. Als een kind zich hierdoor makkelijker zelf kan redden, geeft dat meer zelfvertrouwen. Bied veiligheid, rust en houvast en leer zelf een aantal basiswoorden in de moedertaal van het kind.

Dagritmekaarten

Het is handig om achtergrondinformatie te hebben over het land en de cultuur waar het kind uit afkomstig is. Stel je op de hoogte van de gewoontes en rituelen; is er kinderopvang, hoe is dat georganiseerd, is er leerplicht, vanaf welke leeftijd et cetera. Het belangrijkste is echter: maak contact met ouders en vraag wat zij gewend zijn, bijvoorbeeld met slapen en eten. Ga er nooit automatisch vanuit dat ouders met dezelfde nationaliteit ook dezelfde gewoontes en opvattingen hebben, alleen maar omdat ze afkomstig zijn uit hetzelfde land.

Dagritmekaarten met plaatjes kunnen ouders bij de intake duidelijk maken hoe een dag op de kinderopvang eruit ziet. En omgekeerd kun je het gebruiken om de ouders te laten vertellen over de gewoontes rond de zorg en opvoeding van hun kind.

Juist voor kinderen en ouders met een vluchtelingenachtergrond is het wennen van groot belang. Vaak zijn zij onder moeilijke omstandigheden sterk op elkaar aangewezen geweest en is het lastig om van elkaar gescheiden te worden. Alles wat voor Nederlandse ouders geldt gaat ook op voor vluchtelingenouders, maar sommige zaken vragen extra aandacht en dan zijn een langere wenperiode en geduld nodig.

Opvallend gedrag

Als het gedrag van vluchtelingenkinderen afwijkt van dat van andere kinderen in de groep, kan dat te maken hebben met traumatische ervaringen van het kind of van zijn ouders. Maar dat hoeft niet. Opvallend gedrag kan op fysiek gebied zijn, maar ook op emotioneel, intellectueel of sociaal gebied. Denk aan slaap- of eetproblemen, broekplassen, agressie, apathie, focus op één persoon, zich terugtrekken, moeite met regels. Het is belangrijk om goed te kijken naar het kind: in welke situaties treedt bepaald gedrag op? Welke factoren hebben hierop invloed? Verandert er iets aan het gedrag van het kind wanneer de omgeving of een specifieke situatie wijzigen?

Trek niet te vroeg conclusies, zeker niet bij jonge kinderen. Het is goed om je te realiseren dat opvallend gedrag van vluchtelingenkinderen niet per se te maken hoeft te hebben met eventuele schokkende ervaringen. Het

kan bijvoorbeeld ook een gevolg zijn van andere opvattingen thuis over slaapgewoonten of over omgaan met belonen en straffen.

Drukke omgeving

Deze kinderen kunnen overweldigd raken door de overvloedige hoeveelheid speelgoed en de drukke omgeving. Een reactie kan zijn dat het kind bijvoorbeeld speelgoed stuk maakt of niet met anderen wil delen. Dan kan het helpen om (tijdelijk) een deel van het speelgoed aan te bieden en een

plek te geven waar het kind zich kan afschermen. Dat geeft overzicht en rust. Let erop dat de omgeving zodanig is dat kinderen goed kunnen observeren en dingen kunnen waarnemen. Kunnen zij bijvoorbeeld goed zien wat andere kinderen (of volwassenen) doen, hoe zij bepaalde dingen aanpakken? En is het stil genoeg voor anderstalige kinderen om te luisteren naar wat anderen zeggen?

Signaleringsfunctie

Het is niet de taak van de kinderopvangorganisatie om de diagnose 'trauma' te stellen. Bij een vermoeden hiervan, dient professionele hulp ingeschakeld te worden om dit uit te zoeken. Wel kan de kinderopvang een signaleringsfunctie hebben. Door met de ouders in gesprek te gaan kun je belangrijke achtergrondinformatie krijgen. Regelmatig contact met de ouders helpt bij het opbouwen van een vertrouwensrelatie. En dus ook bij het bespreken van slecht nieuws en het creëren van begrip voor mogelijke vervolgstappen. ●

auteursinformatie

Karin Hoogeveen is pedagoog en onderwijskundige en werkt bij Sardes, een onderzoeks- en adviesbureau voor de educatieve sector.

